VALTIOVARAINMINISTERIÖ

22.4.2016

Valtiovarain controller -toiminto
Pasi Ovaska

**HALLITUKSEN VUOSIKERTOMUS VUODELTA 2015**

**Käsittely tarkastusvaliokunnassa 27.4.2016 klo 11:30 / K 10/2016 vp**

## Valtiovarain controller -toiminnon lausuma hallituksen vuosikertomuksen tietojen oikeellisuudesta ja riittävyydestä

Valtiovarain controller -toiminnon lausuma kertomuksen luvussa 5 on osa sisäisen valvonnan menettelyjä. Sen tarkoituksena on varmistaa, että hallituksen vuosikertomus antaa oikeat ja riittävät tiedot talousarvion noudattamisesta, valtion tuotoista ja kuluista, valtion taloudellisesta asemasta sekä tuloksellisuudesta. Nämä tiedot on esitetty vuosikertomusosassa, ministeriöiden tuloksellisuuden kuvauksissa (liite 1) sekä tilinpäätöslaskelmaosassa (liite 2).

Valtiovarain controller -toiminnon käytettävissä ovat olleet valtiontalouden tarkastusviraston alustavat havainnot valtion keskuskirjanpidon ja tilinpäätöksen tarkastuksesta. Valtion tilinpäätös ei sisällä olennaisia virheitä tai puutteita ja tilinpäätös on laadittu säännösten ja määräysten mukaisesti.

Hallituksen vuosikertomuksen tilinpäätöslaskelmaosassa (liite 2) ovat valtion tilinpäätöksen lisäksi liikelaitosten eli Metsähallituksen ja Senaatti-kiinteistöjen sekä talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen tilinpäätöslaskelmat. Liikelaitosten ja rahastojen tilinpäätökset ovat vahvistettuja ja ulkoisten tilintarkastajien tarkastamia, eikä tilinpäätöstietojen oikeellisuuteen ja riittävyyteen ole tilintarkastuksissa esitetty huomautuksia.

Hallituksen vuosikertomuksen kertomusosassa esitetään tietoa ja arvioita valtiontalouden ja julkisen talouden tilasta. Nämä täydentävät valtion tilinpäätöksen antamaa kuvaa valtion taloudellisesta asemasta.

Valtion taloudellisten vastuiden raportointia on parannettu, nyt kertomusosassa on vastaava lyhyt riskikatsaus kuin julkisen talouden suunnitelmassa. Valtion tilinpäätöksen (kertomuksen liite 2) liitteessä 12 esitettäviä tietoja valtiontakauksista ja valtiontakuista sekä sopimuksista ja sitoumuksista on täsmennetty ja selkeytetty.

## Valtion kokonaislaskelmat: tuotto- ja kululaskelma ja tase

Vuoden 2015 hallituksen vuosikertomuksessa ovat ensimmäistä kertaa yhteenlaskettuina talousarviotalouden, valtion liikelaitosten ja talousarvion ulkopuolisten valtion rahastojen tuotot ja kulut sekä tase. Laskelmissa on eliminoitu valtiontalouden sisäisten erien vaikutus eli valtion virastojen, rahastojen ja liikelaitosten keskinäiset tapahtumat kuten sisäiset vuokrat, liikelaitosten omai-

suuserät ja voittojen tuloutukset, rahastojen kassavarat, valtion sisäiset eläkemaksut ja siirrot talousarviotalouteen.

Laskelmat antavat kattavamman kokonaiskuvan valtion alijäämästä ja varallisuusasemasta kuin pelkkä valtion budjettitalouden tilinpäätös. Valtion kokonaislaskelman alijäämä oli 6,2 mrd euroa eli 1,5 mrd. euroa suurempi kuin talousarviotalouden alijäämä. Tämä johtuu sisäisten tapahtumien eliminoimisesta, joista suurimpia ovat rahastosiirrot ja liikelaitosten voittojen tuloutukset talousarviotalouteen. Kokonaislaskelman taseen loppusumma on 84 mrd. euroa eli 27 mrd. euroa suurempi kuin talousarviotaloudessa.

**Tuotto- ja kulujäämät 2014–2015, mrd. euroa**

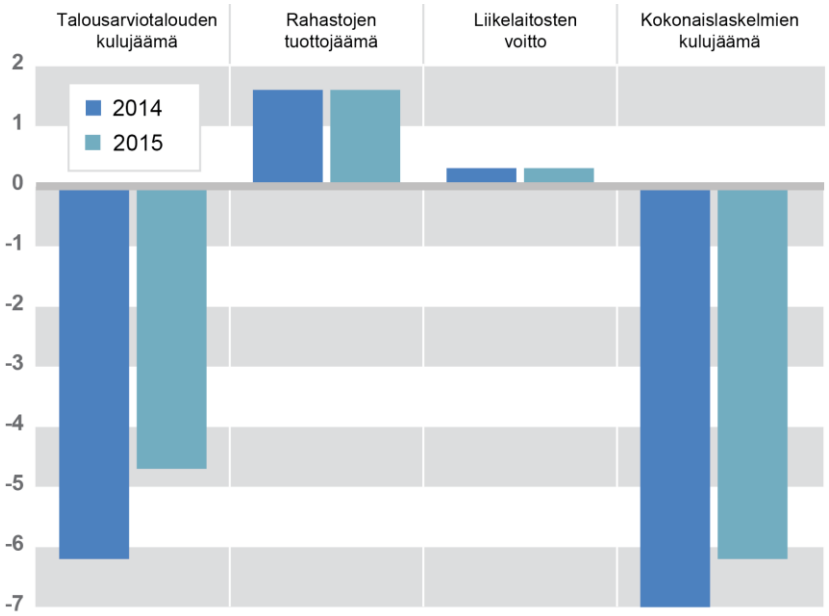


**Taseen omaisuuserien jakautuminen vuonna 2015, mrd. euroa**

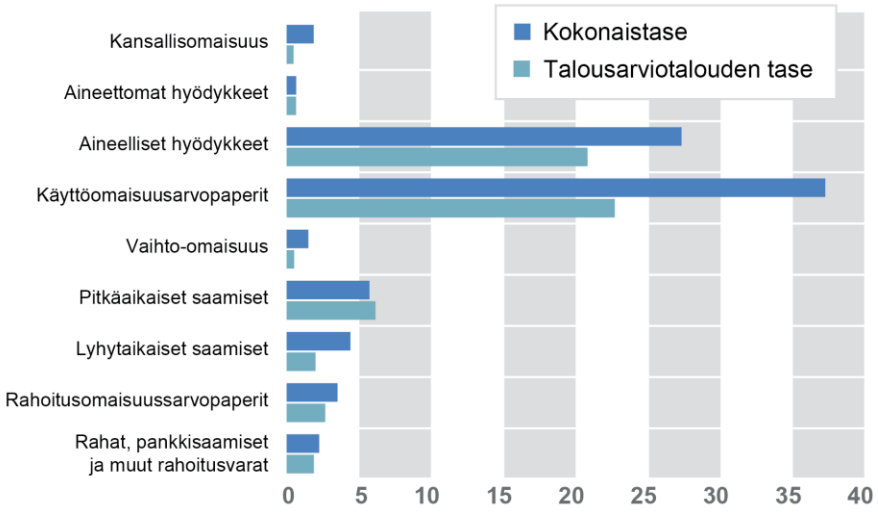


Uusien kokonaislaskelmien tieto on informatiivista, laskelmat on laadittu em. yksiköiden virallisten tilinpäätösten perusteella, mutta ne ovat tilintarkastamattomia. Numerotiedot ja niitä täydentävä laskelmien analyysi koskee toistaiseksi vasta kahta vuotta. Laskelmien käytettävyys, hyödyllisyys ja kohderyhmät

pystytään arvioimaan vasta pidemmän ajan kuluessa, jolloin määrittyvät myös tarkemmat sisältötavoitteet analyysitiedoille.

Vuodelta 2016 laadittavassa hallituksen vuosikertomuksessa esitetään kokonaislaskelma taseen ulkopuolisista vastuista.

**Valtion toiminnan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kehitystä koskevat tiedot**

Hallituksen vuosikertomuksessa ja ministeriöiden tuloksellisuuden kuvauksissa (kertomuksen liite 1) olevat tiedot antavat kokonaisuutena riittävän kattavat tiedot vuoden 2015 talousarviossa esitettyjen yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista.

Talousarvioasetuksen muutoksella ministeriöiden toimialan tuloksellisuuden kuvausta on jonkin verran supistettu. Talousarvion pääluokkaperustelujen vaikuttavuustavoitteiden toteutumista on kaikissa ministeriöissä arvioitu samaa arvosana-asteikkoa käyttäen ja arvioinnit perusteluineen on esitetty aiempaan tapaan taulukossa. Ministeriöt ovat tehneet arvioinnin itsearviointina, arvosana-asteikon soveltaminen sekä perustelut vaihtelevat.

Vaikuttavuustavoitteiden toteutumisen raportoinnin ja arvioinnin onnistuminen riippuu myös tavoiteasetannasta. Jos tavoitteet ovat lähinnä tekemisen kuvailua, niiden toteutumisen raportoinnista tulee helposti toimenpiteiden luettelointia. Tavoitteiden asetantaa tulisi kehittää siten, että toteutumisen arvioinnin voisi nykyistä enemmän perustaa indikaattoreihin.

Vuosikertomustekstejä on jonkin verran onnistuttu tiivistämään aiemmasta, mutta toiminnan ja tekemisen kuvailuja on jatkossa tarpeen edelleen vähentää sekä esittämistapaa yhtenäistää.

Kaikilla ministeriöillä on riskeistä oma alalukunsa, mutta esittämistapaa tulee vielä selkeyttää, yhtenäistää ja parantaa kattavammaksi. Riskitarkastelu tulee kytkeä paremmin hallinnonalan toimintaan sekä kehittää analyysia riskien merkityksestä toiminnan tuloksellisuudelle.

**Aikataulu ja valmisteluprosessi**

Hallituksen vuosikertomuksen valmistelussa tavoitteena on ollut, että eduskunta ehtisi käsitellä kertomuksen kevätistuntokaudella. Virastojen tilinpäätösaikatauluja sekä valtion tilinpäätöksen määräaikaa on tiivistetty aiemmasta. Kertomusvalmistelun tiivis aikataulu edellyttää valmisteluprosessin huolellista suunnittelua ja ohjaamista. Valmisteluaikatauluun liittyväksi riskiksi on tunnistettu, että tietosisältöön voi jäädä epäyhtenäisyyksiä kertomuksen eri osien tai eri kieliversioiden välillä.